

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди
Природничий факультет
Кафедра здоров'я людини та корекційної освіти

ПЕДАГОГІКА ЗДОРОВ'Я

Збірник наукових праць
Всеукраїнської науково-практичної конференції,
присвяченої Міжнародному Дню здоров'я
7 квітня 2011 року

Харків-2011

УДК 371.7+376
ББК 51.1(4УКР)0+74.580.053.34
П24

Редакційна колегія:

Головний редактор – **Микитюк О. М.**, докт. пед. наук, професор, проректор з наукової роботи, зав. кафедри анатомії та фізіології людини ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Заступник головного редактора – **Бойчук Ю.Д.**, докт. пед. наук, професор, зав. кафедри здоров'я людини та корекційної освіти ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Рекомендовано Вченою Радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол № 1 від 18 лютого 2011 р.)

П24 **Педагогіка здоров'я:** збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної конференції / За загальною редакцією проф. О.М. Микитюка. – Х.: ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2011. – 356 с.

Збірник містить наукові праці, які присвячені висвітленню результатів психолого-педагогічних досліджень щодо збереження та формування здоров'я дітей, учнівської та студентської молоді. Розглянуті методолого-теоретичні основи педагогіки здоров'я; сучасні підходи до створення здоров'язбережувального освітнього середовища в навчальному закладі; роль фізичного виховання у збереженні здоров'я; психолого-педагогічні основи профілактики шкідливих звичок та соціально-небезпечних захворювань; здоров'язбережувальні освітні технології; актуальні проблеми корекційної педагогіки та сучасних інклюзивних процесів у загальноосвітніх навчальних закладах.

Члени редколегії:

Синьов В. М., докт. пед. наук, професор, академік НАПН, директор Інституту корекційної педагогіки та психології НПУ імені М. П. Драгоманова

Іонова О. М., докт. пед. наук, професор, зав. кафедри природничо-математичних наук ХНПУ імені Г. С. Сковороди

Горашук В.П., докт. пед. наук, професор, зав. кафедри фізичної реабілітації та валеології ЛНУ імені Тараса Шевченка

Гончаренко М.С., докт. біол. наук, професор, зав. кафедри валеології ХНУ імені В.Н. Каразіна, президент Української Асоціації валеологів

Харченко Л. П., докт. біол. наук, професор, декан природничого факультету ХНПУ імені Г. С. Сковороди

Страшко С. В., канд. біол. наук, професор, зав. кафедри медико-біологічних та валеологічних основ охорони життя і здоров'я НПУ імені М. П. Драгоманова

Волкова І.В., зав. Центру формування здорового способу життя Харківської академії неперервної освіти

Проскурняк О.І. Формування комунікативних навичок в процесі становлення соціального здоров'я учнів зі зниженим інтелектуальним розвитком.....	311
Прохоренко Л.І. Проблема мотиваційного компоненту саморегуляції у дітей з порушеним інтелектом.....	314
Пушкаренко В. Підготовка дитини з вадами слуху у родині до навчання в інклюзивному навчальному закладі.....	318
Ревуцька О.В., Бредун Т.В. Профілактика та корекція зубощелепних аномалій та мовленнєвих порушень.....	320
Рібцун Ю.В. Особливості артикуляційної моторики у дітей п'ятого року життя із ФФНМ.....	328
Сінопальнікова Н.М. Структура професійної підготовки вчителя-логопеда.....	334
Стефанова К. Особенности речевого розвитку дітей дошкільного віку з ДЦП.....	337
Хребтова Н.П. Порушення письма як причина шкільних труднощів та шкільної дезадаптації у молодших школярів.....	340
Христова Т.Є., Казаков Є.О., Казакова С.М. Особливості фізичної реабілітації при дисплазії суглобів у дітей 3-5 років на поліклінічному етапі.....	344

СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА

Сучасні соціально-економічні, політичні, освітні зміни, що відбуваються у суспільстві, вимагають переосмислення й перегляду системи корекційної освіти.

На сьогоднішній день невтішними є показники щодо зростання кількості дітей з особливими потребами, відсутності необхідних спеціальних закладів і належної спеціальної освіти, кваліфікованих кадрів тощо.

Достатньо гострою і необхідною постає проблема підготовки спеціалістів, які б ефективно працювали з дітьми з особливими потребами, сприяли їх розвитку, освіченості з урахуванням потенційних можливостей, можливостей адаптації й інтеграції в суспільство. Корекційна освіта дітей з мовленнєвими порушеннями насамперед покладена на вчителів-логопедів.

Підготовка майбутніх вчителів-логопедів повинна бути ґрунтовною і різнобічною, передбачати знання з різних галузей: педагогіки, психології, невропатології, лінгвістики, медицини тощо та мати за мету формування творчої особистості педагога, який може і хоче працювати в оновленому суспільстві, здатний розробляти, засвоювати й використовувати нові технології корекційної освіти. На нашу думку, забезпечити формування такої особистості можливо за умови переосмислення мети, змісту, методів, форм і засобів підготовки майбутніх учителів-логопедів.

Аналіз психолого-педагогічних джерел доводить, що проблема підготовки майбутнього вчителя висвітлювалася у працях вітчизняних та закордонних науковців (О. Абдуліна, В. Белозерцев, А. Бойко, О. Іонова, В. Лозова, О. Мороз, І. Прокопенко, О. Савченко, С. Аргірус, Д. Макінтура, Д. Шьон та ін.), які зазначають, що професійно-педагогічна підготовка означає “володіння великим обсягом знань суспільно-політичних та наукових знань з дисципліни, яка викладається, та з суміжних наук, володіння високим рівнем загальної культури, знання педагогічної теорії, загальної, вікової та педагогічної психології, уміння розв’язувати педагогічну задачу та здійснювати самокритичний аналіз, навички виконання відповідних дій, які є компонентом конкретних видів навчально-виховної діяльності” [2].

Питаннями підготовки логопедів до педагогічної діяльності займалася низка дослідників (Л. Волкова, Р. Лалаєва, Р. Левіна, В. Орфінська, О. Правдіна, В. Селіверстов, Т. Філічева, М. Хватцев, Н. Чевельова, Г. Чиркіна, М. Шермет та ін.).

Мета професійної діяльності вчителя-логопеда - забезпечення організаційної, змістової, методичної складової логопедичного сегменту в єдиному освітньому просторі закладу, поєднання взаємодіючих, що впливають

одне на одне зусиль дорослих з максимального розвитку можливостей дітей, подоланню мовленнєвих порушень, що в них є, профілактики вторинних порушень. Це сприяє досягненню поставленої освітнім закладом мети діяльності, розв'язанню актуальних завдань освіти на сучасному етапі її розвитку.

Як показує аналіз наукових джерел, професійно-педагогічна підготовка вчителя-логопеда в педагогічному вищому навчальному закладі, являє собою складну, багатоаспектну, багатофункціональну діяльність. Структура професійної підготовки складається з мети, змісту, операцій, результату і відповідних компонентів: мотиваційно-цільового, змістового, операційного та результативно-оціночного.

Важливою складовою підготовки майбутнього вчителя є *цільовий компонент*. Мета професійної підготовки майбутнього вчителя-логопеда відповідно до вимог Галузевого стандарту вищої освіти полягає в тому, щоб підготувати такого вчителя, який володіє знаннями в галузі педагогіки, психології, невропатології, логопедії, лінгвістики, медицини, тощо; має значну методичну базу, володіє педагогічною технікою, системою спеціальної логокорекційної роботи; уміє адекватно реагувати на будь-яку педагогічну ситуацію; прагне до творчості [1].

Змістовий компонент підготовки вчителя-логопеда включає в себе сукупність професійних знань, умінь та навичок, відображених в Галузевому стандарті вищої освіти [1]. Цей компонент передбачає виявлення в освітньому процесі вищого педагогічного навчального закладу тих видів діяльності студента, які притаманні майбутньому вчителю-логопеду (діагностична; орієнтаційно-прогностична; конструктивно-проектувальна; корекційна; інформаційно-пояснювальна; комунікативно-стимулююча; аналітико-оцінювальна; дослідницько-творча). До них ми включили, також види діяльності вчителя: організаційну; методичну; позашкільну; викладацьку; виховну; управлінську; науково-дослідну; а також самоосвіту та самовиховання вчителя.

Операційний компонент підготовки майбутнього вчителя-логопеда представлений у вищих педагогічних навчальних закладах традиційними для вищої освіти методами, формами та засобами навчання. До основних форм організації навчального процесу у вищих навчальних закладах належать лекційні, семінарські, лабораторні і практичні заняття, самостійна робота, професійно-педагогічна практика. Також впроваджуються і нетрадиційні форми: лекція–прес-конференція, семінар “мозковий штурм”, семінар–“круглий стіл”, семінар–ділова гра та інші. Вибір форми організації навчального процесу залежить від навчальної дисципліни, змісту теми, рівня підготовки студентів та викладачів. Обрані форми покликані сприяти забезпеченню найбільш повного розкриття змісту обговорюваної теми, досягненню найбільшої активності студентів.

До найбільш поширених методів навчання студентів відносять наступні групи: інформаційно-розвиваючі (розповідь, пояснення, бесіда, демонстрація

навчального кінофільму, самостійна робота з книгою та інше), проблемно-пошукові (евристична бесіда, навчальна дискусія, пошукова лабораторна робота), методи практичного навчання (аналіз педагогічних ситуацій, розв'язання педагогічних завдань, ділова гра та інше). Вибір методів навчання залежить від ряду умов аналогічних вибору форм організації навчання.

Найбільш розповсюдженими видами засобів навчання є навчально-наочні, вербальні, аудіовізуальні.

Результативний компонент професійно-педагогічної підготовки майбутніх вчителів-логопедів передбачає досягнення випускником визначеного рівня оволодіння системою знань теоретичних основ логопедії, педагогіки, психології, вікової фізіології, медичних знань, а також грамотного використання набутих знань у майбутній практичній діяльності.

З основ логопедії майбутній вчитель-логопед повинен знати: причини та механізми мовленнєвих розладів у дітей, підлітків, дорослих; особливості розвитку дітей, що страждають різними мовленнєвими вадами; принципи, методи, прийоми, послідовність, зміст логопедичної роботи при різних мовленнєвих порушеннях.

З основ педагогіки студент повинен знати взаємовідношення та взаємозв'язок різних понять, а також вміти користуватися ними на практиці.

Крім того, студент повинен володіти знаннями основ психології: основні вікові задачі та способи їх вирішення; вікові особливості навчальної діяльності; мотиваційний компонент навчальної діяльності; здібність та обдарованість; способи діагностування та розвитку здібностей. Під час підготовки у студентів формуються визначені уміння: проводити експериментальну роботу з учнями, проводити діагностику учнів та інше.

Майбутній вчитель-логопед повинен також володіти системою методичних знань, умінь та навичок: знати психолого-педагогічні концепції корекційного навчання і використовувати їх як основу в своїй практичній діяльності; знати і вирішувати проблеми наступності; творчо використовувати методичні інновації та ідеї; уміти самостійно скласти програму логокорекційної роботи; вміти методично грамотно проводити заняття, з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дитини.

Проведений аналіз свідчить, що професійно-педагогічна підготовка вчителя-логопеда характеризується сьогодні багатоаспектністю та варіативністю змісту і вимагає пошуку шляхів її вдосконалення з метою забезпечення комплексності, повноти, цілісності знань, формування системного мислення майбутнього педагога, глибокого осмислення професійної діяльності.

Література

1. Галузевий стандарт вищої освіти: освітньо-професійна програма підготовки бакалавра за спеціальністю 6.010101 “Дошкільне виховання”. Кваліфікація 3340 “Вихователь” / Розробники: Артемова Л. В., Машовець М. А., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Голота Н. М., Левінець Н. В., Луценко І. О., Сухорукова Г. В. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2006. – 258 с.
2. Слостенин В.А., Исаев И.Ф., Шиянов Е.Н. Общая педагогика: Учеб. пособ. / Под ред. В.А. Слостенина. - В 2-х ч. – М., 2002. – 276 с.